

Розділові знаки при вставних
словах і звертаннях.

- Звертання, вставні і вставлені компоненти ускладнюють речення додатковим повідомленням про віднесеність висловлюваного до об'єктивної дійсності. На письмі вони виділяються розділовими знаками, а в усному мовленні - інтонацією й характеризуються такими специфічними особливостями: не є членами речення; не відповідають на жодне запитання; не пов'язуються із членами речення ні сурядним, ні підрядним зв'язком; деякі з них становлять речення, а інші утворились із речень з різною мірою втрати предикативності.

- 1. Слова й словосполучення, що виражають оцінку повідомлюваного (впевненість або невпевненість): **безсумнівно, безперечно, без усякого сумніву, в усякому разі (випадку), напевно, дійсно, думаю, зрозуміло, здається, очевидно, певно, природно, припустимо, розуміється, само собою зрозуміло, слід гадати, скажімо, сподіваюся.** Сюди ж належать слова **було, буває, бувало, трапляється, як звичайно, як завжди, як водиться, які** вказують на ступінь звичайності викладених фактів;

- 2. Вставні слова, що виражають почуття мовця, дають емоційну оцінку повідомлюваних фактів: на щастя, на жаль, на радість, на біду, ніде правди діти, нічого гріха таїти, чого доброго, на диво, як навмисно, на злість;

- 3. Вставні слова, що вказують на порядок думок та їх зв'язок, послідовність викладу: по-перше, по-друге, з одного боку, з другого боку, до речі, отже, нарешті, словом, одним словом, власне кажучи, можна сказати, передусім, між іншим, наприклад, повторюю, підкреслюю, головним чином, таким чином, проте, однак, крім того та ін.;

- 4. Слова й словосполучення, що вказують на джерело інформації: кажуть, повідомляють, за повідомленням, за даними, за визначенням, з погляду, по-моєму, по-твоєму, пам'ятаю, на думку, за словами;

- 5. Вставні слова, що вказують на способи оформлення думок або характер висловлювання: **взагалі, власне кажучи, одним словом, можна сказати, м'яко кажучи, так би мовити, що називається, як кажуть, якщо говорити правду та ін.**

- 6. Вставні слова, звернені до співрозмовника або до читача з метою активізації його уваги: **розумієте, бачиш, розумієш, уявіть, вірите, послухайте, погодьтеся, пробачте мені, дозвольте.**

- Ще....
- Ускладнювальні компоненти речення вживаються для того, щоб привернути увагу до висловленої думки або виразити своє ставлення до неї.
- Звертання - це слово (або сполучення слів), що називає особу або предмет, до яких спрямоване мовлення: Земле!.. Тобі я на рану не висиплю солі - *Я окроплю твою рану цілющим зерном*

- Звертання найчастіше виражене іменником у кличному відмінку, як у наведених вище прикладах, або у формі, що збігається з формою називного відмінка: *Київ мій, ти у серці завжди.*
- Звертання може бути виражене також прикметником, дієприкметником, числівником, ужитим у значенні іменника: *А може, зараз ти не в полі, любий. А десь у теплому гостиннім домі.*

- Здебільшого звертання ускладнюють спонукальні й питальні речення. Вони можуть вживатися на початку, в середині й у кінці речень.
- 1. Якщо звертання стоїть на початку речення і вимовляється без окличної інтонації, після нього ставиться кома: *Зброе моя, послужи воякам Краще, ніж служиш ти хворим рукам.*
- 2. Якщо звертання стоїть в кінці речення, то перед ним ставиться кома, а після нього - той знак, якого потребує інтонація речення в цілому: *Вставай же, сонце! Слався, дух творчості людської! ; Де зараз ви, катимого народу?*
- 3. Якщо звертання вжито в середині речення, то воно виділяється комами з обох боків: *Як ти любиш, серце моє рвійне. Почуттями тільки і живеш. То радієш ти, а то спокійне, То печаль в тобі без краю й меж*
- 4. Якщо звертання, що стоїть на початку речення, вимовляється з окличною інтонацією, то після нього ставиться знак оклику, а наступне слово пишеться з великої літери; *Юначе! Хай буде для неї твій сміх, І сльози, і все до загину... Не можна любити народів других, Коли ти не любиш Україну!..*
- 5. Вигуки о, ой від звертання комами не відділяються: *О дні зими, Зливайтесь в день один! Хай непомітно час для мене лине*
- 6. Якщо звертання повторюються або вони однорідні, то вони розділяються знаком оклику (і пишуться з великої літери) або комою: *Дніпро, Дніпро! Ти покохав. Як матір, Україну, Ти рідним братом її став І братом до загину ;Мій коханий! Птах мій сонцекрилий!.. Чом так мало бачимось цю зиму?*